

Спеціалізована вчена рада Д 35.052.11
по захисту дисертацій на здобуття вченого
ступеня доктора архітектури
при Національному університеті
«Львівська політехніка»
м. Львів, вул. Степана Бендери, 12

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Ідак Юлії Володимирівни
«ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОФРОЛОГІЇ МІСТА»
представленої на здобуття наукового ступеня доктора архітектури
за спеціальністю 18.00.01 –
теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

На розгляд представлено дисертацію з текстовою частиною обсягом 312 сторінок, 46 сторінок ілюстрацій, 60 сторінок використаних джерел та 2 додатків, а також автореферат обсягом 38 сторінок.

Актуальність теми дисертації. Тема дисертаційного дослідження Ідак Ю.В. актуальна, оскільки присвячена покращанню теоретичної платформи сталого урбаністичного розвитку на сучасному етапі. Розробка сучасних урбаністичних теорій передбачає ґрунтовне дослідження та нового якісного рівня узагальнення фундаментальних наукових понять формування просторового міста на базі його морфологічних характеристик у всій повноті спектру містобудівних, геоморфологічних та архітектурних складових.

Мета і задачі дослідження мають чітке визначення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Досягнення мети і вирішення поставлених задач, високий ступінь обґрунтованості і достовірність одержаних результатів базуються на ретельному аналізі значної за обсягами та змістовним наповненням джерельної бази, зокрема закордонних наукових праць. Окрім того вони складаються з власних наукових досліджень, що стосуються урбаністично-морфологічної тематики і представлені науково сформульованими положеннями і висновками. Ці важливі складові наукової праці оприлюднювалися на наукових конференціях і у опублікованих працях

фахових видань України та наукових періодичних виданнях інших держав. Зазначене дає підстави вважати, що *результати дисертації є достовірними та обґрунтованими.*

Значення результатів даної роботи для теорії та практики. У роботі здійснено системне узагальнення значного обсягу матеріалів, на підставі якого авторкою розроблено принципіві наукові положення щодо урбоморфології як окремого напрямку наукової теорії в архітектурі та містобудуванні. Зазначений науково-теоретичний напрям у значний спосіб здатен впливати на урборозвиток як теоретична платформа для сучасних методів його вдосконалення.

Структура та обсяг дисертації. Структурні елементи дисертації відповідають загальним вимогам. Основна частина дисертації містить вступ 5 розділів, висновки, список використаної літератури, додатки.

У *вступі* подається загальна характеристика дисертації, обґрунтування вибору теми дослідження, її зв'язок із сучасними дослідженнями з цього напрямку, мета і завдання дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження, приведено перелік методів дослідження (перераховуються використані наукові методи та обґрунтовується вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків). Коротко та чітко представлено основні наукові положення що виносяться на захист. Надано відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх практичного використання. Наведені засоби апробації праці і кількість наукових праць відповідають загальним вимогам.

Перший розділ - «Розвиток морфологічних досліджень у контексті теорії містобудування» присвячений аналізу практичних аспектів розвитку міст та джерельної бази, що торкається проблем розвитку теорії містобудування. Логічним висновком щодо недостатнього наукового опрацювання питань, пов'язаних саме із морфологією міста, авторка посилює обґрунтування актуальності роботи та зазначає потребу розроблення актуальних теоретичних засад методологічних підходів до проектування сучасних об'єктів архітектури та містобудування.

У *другому розділі* «Методологічні основи дослідження морфології міста» авторкою поглиблюється інформація щодо формування морфологічних уявлень та понять, побудову логічної структури теорії морфології міста й методику дослідження морфології міста. Розвинуто поняття морфологічного змісту на філософсько-світоглядному та міждисциплінарному рівнях. Розглянуто систему понять, категорій, абстракцій, методів, методик, спеціальних і загальних теорій, сформульованих у межах морфології в біології, географії й філології, а також теоретичних уявлень, що пояснюють фізичні властивості та структуру твердих тіл у межах фізики.

Обґрунтовано принципи наукового пізнання морфологічного змісту в містобудуванні та методи дослідження; розроблено методику дослідження формальних властивостей міста та побудовано логічну структуру теорії морфології міста на логіко-гносеологічному рівні.

Третій розділ «Зasadничі положення морфології міста» присвячено поясненню морфологічного змісту та його специфіці у містобудуванні, обґрунтовано уведення низку принципів для розвитку морфологічних досліджень у межах містобудування понять та категорій; окремий підрозділ присвячено виокремленню елементів, які сприятимуть функціонуванню і розвитку морфології міста у формі наукової теорії.

У *четвертому розділі* «Зasadничі положення морфології міста» сформульовано систему методологічних і методичних принципів теорії морфології міста, які забезпечують отримання достовірних знань щодо закономірностей та особливостей формування матеріальної структури міста.

П'ятий розділ «Предметне поле теорії морфології міста в містобудуванні» має прикладний характер. Він спрямований на використання сформульованих у попередніх розділах знань про морфологію на теоретичному рівні: розширення системної класифікації морфологічних ознак; створення морфологічної моделі міста; обґрунтування введення ряду нових наукових положень.

З огляду на структуру дисертаційної роботи, її змістовне наповнення, якість та стиль викладення основного теоретичного матеріалу, можна зазначити впровадження авторкою – Ідак Юлією Володимирівною нового наукового напрямку у містобудуванні. За своїм спрямуванням і змістом він здатен значною мірою розширити атрибутику наукових методів містобудівної діяльності на сучасному етапі розвитку. Текст дисертації написаний зрозумілою літературною мовою з чіткими формулюваннями і застосуванням широкого спектру науково-понятійного термінологічного апарату викладення матеріалу. Лаконічно та об'ємно сформульована назва дисертації. Ілюстративні матеріали відповідають вимогам і виконані на високому професійному рівні.

Також необхідно зазначити, що матеріали кандидатської дисертації Ідак Ю.В.: «Композиційні аспекти формування квартальної забудови Львова кінця XVIII – початку XX століть» за спеціальністю 18.00.01 – не повторюються у висновках і результатах її докторської роботи.

Окреслене дає підстави характеризувати *висновки та рекомендації* представленої на розгляд докторської дисертації Ідак Ю.В.: «Основи теорії морфології міста» як *нові і достовірні*.

Загалом позитивно оцінюючи докторське дисертаційне дослідження Ідак Юлії Володимирівни «Основи теорії морфології міста», слід зазначити, що у процесі розгляду матеріалів дисертаційної роботи виникли певні зауваження.

- Деякі підрозділи вирізняються диспропорційним обсягом змісту. Так, аналіз вітчизняної законодавчої бази і нормативних документів, що торкаються кореляції і врахуванням проблем, пов'язаних з теми дослідження у законодавстві України, наданий достатньо стисло (пп. 1.1.4., «Нормативно-правова основа...», ст. 67-69). Разом з тим, у значно більшому обсязі приведено загальноприйняте тлумачення природничих наук, до прикладу, ботаніки як науки, а також її окремих складових (2 розділ, пп. 2.1.2, ст.140-149).

- Представляється, що дисертаційне дослідження мало би значно більшу предметність доказової бази та практичне значення сформульованих наукових положень за умови ширшого аналізу та ілюстрування сформульованих теоретичних положень на конкретних містобудівних прикладах. Значний аналіз проведений автором щодо міст західного регіону України не наводиться в тесті роботи. Великий за обсягом їх узагальнений аналіз розміщений поза текстом дисертації. Посилання до конкретних міст з'являються лише у додатку Б, що зазначений як допоміжний матеріал. Що стосується тексту автореферату дисертації – у ньому не згадується жодне місто
- Назва дисертації та її початкові розділи значною мірою присвячені таким поняттям, як «форма», «формоутворення» (стор. 94). Авторкою наводяться визначення: «морфологія рельєфу» (стор.149), «габітус» (стор.153), «матеріальна структура» тощо. Представляється, що цим створюється передумови для розробки наукових положень стосовно змісту просторового урбаністичного розвитку. Адже фіксується форма у просторі за допомогою декартової системи. Але вже на середині і прикінцевих положеннях цей цікавий напрям роботи угасає. Наприклад, при наведенні морфологічних характеристик – не наводиться такий параметр, як висота (стор. 321); авторка розробляє двовимірну модель «місто-пазл», а «габітус» не як просторову структуру, а як окреслення умовного територіального контуру меж окремих ділянок забудови.
- Деякі позиції тексту вимагають додаткового пояснення. Наприклад, авторка використовує поняття «щільнісні характеристики», що вимірюються у % (стор.350). Але не має тлумачення цих показників.
- Також наводиться не зрозумілий показник $\geq XX\%$ (?). При цьому авторка відсилає до рис. 5.3.4, що відсутній у тексті.

Разом з тим слід зазначити, висловлені зауваження не впливають на загальну високу оцінку наукової праці, а позитивні якості, об'єктивно, переважають у загальній оцінці змісту і якості наукової роботи.

Беручи до уваги викладене вище, можна констатувати, що дисертація Ідак Ю.В. «Основи теорії морфології міста», є завершеним науковим дослідженням, у якому вирішена важлива наукова задача – створення наукової бази морфології, як невід'ємної наукової складової у містобудуванні.

Оформлення дисертації та автореферату Ідак Ю.В. відповідають Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», № 1220 від 23.09.2019 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Все наведене дає право стверджувати, що авторка дисертаційної роботи «Основи теорії морфології міста», Ідак Юлія Володимирівна, заслуговує на присудження їй ступеня доктора архітектури зі спеціальності 18.00.01 – теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Докторка архітектури, завідувачка кафедри
архітектури та збереження об'єктів
Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО,
професорка Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

І.В. Коротун

Підпис *Коротун І.В.* засвідчую
Учений секретар Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Савковська Н.О.
"22" червня 2022 р.

